

Některé zkušenosti z práce štábu divize v poli

Podplukovník Miroslav Nedvěd a major Bořivoj Lang

Při různých rozbořech a vyhodnoceních je v současné době velmi často konstatováno, že štáby zaostávají za požadavky soudobého vedení boje a že nejsou plně připraveny k plnění úkolů v soudobých podmínkách.

Na základně zkušeností z několika cvičení a štábních nácviků chceme poukázat na některé poznatky a problémy, které se v letošním roce vyskytly v práci našeho štábu svazku.

Zaměříme se na

- metodiku práce velitele a štábu svazku,
- organizační strukturu štábu svazku,
- materiální vybavení štábu.

K otázce **metodiky práce velitele a štábu svazku** po obdržení nového úkolu od velitele armády.

Při práci štábu je třeba pamatovat vždy na to, že podřízeným vojskům musí být ponecháno maximum času pro přípravu k plnění bojových úkolů. Ke splnění tohoto úkolu jsme u našeho štábu stanovili zásadu zakončit přípravu rozhodnutí a jeho vydání vojskům do dvou hodin po obdržení úkolu od velitele armády.

Předpokládáme tento postup:

Po obdržení nového úkolu od velitele armády shromáždí se u velitele divize jeho zástupci, NŠ, NOO se dvěma důstojníky a v tomto kolektivu velitel divize pomalu čte úkol stanovený velitelem armády, náčelník štábu spolu s náčelníkem operačního oddělení jej zakreslují do mapy a dva důstojníci operačního oddělení zakreslují současně dvě další mapy, z nichž jedna v dalším je využita buď jako výkazová mapa operačního oddělení nebo jako mapa přesunu. Současně jsou s tímto úkolem pomocí dispečinkového zařízení seznámeni všichni náčelníci oddělení, kteří si jej na svých pracovištích zakre-

lují do svých pracovních map. K tomuto způsobu může někdo namítnout, že je nesprávné ihned po obdržení nového úkolu seznamovat tak široký kolektiv štábu svazku s novým úkolem. Domníváme se však, že v současné době, kdy je nutno ve štábu připravit co nejrychleji rozhodnutí velitele divize, není možno zachovávat dřívější zásadu utajení a postupného seznamování s novým úkolem příslušníků štábu. V současné době je nutno, aby všichni náčelníci oddělení byli ihned seznámeni s novým úkolem a není rozhodující, zda jsou s ním seznámeni ihned po jeho obdržení či o jednu až dvě hodiny později.

Po tomto seznámení s novým úkolem a po jeho zakreslení do map velitel divize spolu s náčelníkem štábu a NO provedou společně stručné ujasnění úkolu a z toho vyplývající hrubý časový propočet a plán činnosti štábu i vojsk, na základě tohoto propočtu podle pokynu velitele vydá NO předběžná nařízení styčným důstojníkům, takže do 30 minut po obdržení nového úkolu jsou útvarům již vydávána předběžná nařízení k přípravě techniky, doplnění zásob, výdeji stravy, průzkumu os

spod. V této době současně odborní náčelníci studují nový úkol a případné směrnice, které jim byly doručeny ze štábu armády po jednotlivých odbornostech.

Po deseti až patnácti minutách, kdy si velitel s náčelníkem štábu připraví hrubou ideu rozhodnutí, vydá velitel divize pomocí dispečinku svůj zámysl, přičemž uloží odborným náčelníkům připravit si doklad k některým zásadním otázkám. Jejich příprava a řešení trvá zpravidla dalších 30 minut a po této době (s přestávkou 10–15 minut) vydává velitel divize své rozhodnutí, ke kterému jsou velitelé útvarů přizváni jen tenkrát, jsou-li útvary v prostoru rozptýlení soustředěny poblíž velitelského stanoviště divize, jinak toto rozhodnutí přenášejí na podřízené útvary směroví důstojníci, vyčlenění ze štábu svazku. Celá tato činnost trvá zpravidla dvě hodiny a je ji možno v přehledu provádět asi tímto způsobem:

- Č – obdržení úkolu od velitele armády
- Č až Č + 15 – studium a zakreslení úkolu do map
- Č + 15 až Č + 30 – příprava zámyslu velitele divize a vydání předběžných nařízení útvarům
- Č + 30 až Č + 40 – vydání předběžného rozhodnutí seznámení se zámyslem velitele a pokynů odborným náčelníkům
- Č + 50 až Č + 70 – řešení odborných otázek u velitele divize jednotlivými odbornými náčelníky
- Č + 90 až Č + 110 – rozhodnutí velitele divize.

Je pochopitelné, že štáb současně v této době zpracovává všechny nutné propočty a podklady, jako např. plán přesunu a organizace pořádkové služby, takže současně s rozhodnutím velitele připraveny jsou již tabulky přesunu, bojová nařízení pro organizaci bojového zabezpečení a jiné. Odborní náčelníci

v této době zpracovávají svá odborná nařízení.

Podle dosavadních zásad má vydávat velitel svazku po svém rozhodnutí pokyny pro organizaci bojového, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení. Praxe však ukázala, že v podstatě vydávání těchto pokynů je vcelku formální a při nedostatku času postačí, jestliže nařízení jednotlivých odborných funkcionářů, kteří je zpracují sami, jsou schválena velitelem nebo náčelníkem štábu. Je-li nutno klást zvláštní důraz na některou otázku při organizaci bojového a materiálně technického zabezpečení, upozorní na to velitel nebo náčelník štábu v průběhu zpracování těchto nařízení, nebo je nařídí odborným náčelníkům při jejich dokladování před vydáním rozhodnutí. Po vydání rozhodnutí je krátce organizována součinnost, při které zpravidla, jde-li o přesun a zasazení divize do boje, je řešena otázka vyvedení náčelníkem štábu, zabezpečení přesunu a pořádkové služby zástupcem velitele divize a vlastního útoku velitelem divize. V některých případech vydával velitel divize po svém rozhodnutí jen stručné pokyny pro organizaci součinnosti, které nepřítomným velitelům útvarů přenášeli pak směroví důstojníci štábu svazku k útvarům.

Tento způsob přípravy rozhodnutí velitele svazku je pochopitelně možný jen v přípravném období, kdy divize není zasazena do boje.

Bude-li štáb divize plánovat nový úkol při současném řízení bojové činnosti, je možno **přesunovat řízení boje na PVS**, kde je buď velitel nebo zástupce velitele a **na VS pak za řízení náčelníka štábu** plánovat další bojovou činnost.

Dále se chceme krátce zmínit o dosavadním **způsobu formulování úkolů** v rozhodnutí velitele svazku. V současné době jsou na jedné straně zdůraz-

ňovány požadavky na vydávání úkolů stručnou, telegrafickou formou, na druhé straně však při všech cvičeních je stále slyšet rozhodnutí a formulování úkolů v „klasické“ formě, jak jsme se všichni její formulaci učili ve vojenských školách a akademiích. Přitom každé rozhodnutí musí mít v úvodu zaklínací formuli „s využitím atomových zbraní“ apod. Tuto větu chápou všichni vcelku formálně, poněvadž podle nynějších zásad vedení soudobého boje je veškerá bojová činnost cvičena a plánována výhradně za použití atomových zbraní, takže je zbytečné zvlášť hovořit o využívání atomových zbraní (ani dříve přeci velitel nezačínal své rozhodnutí „s využitím dělostřelecké a letecké přípravy“). Skutečně použití atomových zbraní vyjádří velitel přímo v rozhodnutí.

Chceme-li skutečně vypustit zbytečná slova ve formulování úkolů a v rozhodnutí velitele, je nutno zaměřit se podle Polního řádu jen na body, které má obsahovat rozhodnutí velitele. V rozhodnutí velitele divize by tedy bylo možno stanovit v podstatě asi toto:

Rozhodl jsem:

— atomové údery provést na s cílem

— hlavní úder ve směru XY... pluky

— bližší úkol: útočit ve směru XY, zničit nepřítele... a ovládnout prostor Z (obdobným způsobem formulovat i následující a další úkol)

— bojová sestava: 1. sled — msp
2. sled —

Zásadně je nutno při určování úkolů vynechat zbytečná slova, která se bohužel často vyžadují, jako např. „rozhodně útočit ve směru... a zničit protivistojícího nepřítele“, nebo „prudce rozvíjet útok“.

Dále několik poznámek k dokumentaci na stupni stupni svazku.

V současné době se zpravidla z hlavních dokumentů u štábu svazku zpracovává:

— grafické rozhodnutí velitele, písemný bojový rozkaz a k tomu plány zabezpečení náčelníků druhů vojsk a služeb,

— plán přesunu a organizace po-
řádkové služby,

— nařízení pro bojové zabezpečení,

— odborné nařízení druhů vojsk,

— bojová nařízení útvarům (bud'
graficky nebo písemně),

— bojové hlášení a bojová souhrn-
ná hlášení,

— pracovní mapy,

— výkazová mapa,

— mapa atomové situace,

— mapa bojového zabezpečení (na
pracovní mapě důstojníka operačního
oddělení).

Domníváme se, že na stupni svazku není nutné vést zvláštní mapu atomové situace, poněvadž hlavní údaje z této mapy jsou současně vedeny v mapě bojového zabezpečení.

Bylo by účelné vést hlavní údaje z mapy atomové situace podle našeho názoru ve výkazové mapě, která by tak byla úplná a jeden dokument by bylo možno u štábu svazku zrušit.

Vzhledem ke stávající situaci ve zpracování dokumentace (i když je pochopitelné, že její počet a rozsah bude ovlivňována konkrétní situací), by bylo výhodné upřesnit a ujednotit její rozsah, poněvadž dosud nebyl zrušen Předpis pro polní službu štábů, který stanoví rozsah dokumentace na jednotlivých stupních.

V dalším se chceme zmínit o nynějším způsobu výpočtu poměru sil na taktickém stupni.

V posledním období byly v našem tisku vedeny diskuse o možném způsobu výpočtu poměru sil v operaci a boji jak v období plánování, tak při vedení boje.

Podíváme-li se stručně na celkový vývoj této otázky vidíme, že až do období, ve kterém se v našich cvičeních začalo soustavně kalkulovat s atomovými zbraněmi, byl propočít hustota a poměry sil jedním z důležitých otázek, které byly v našich štábech neustále sledovány a při kontrolách i náročně vyžadovány. V posledním období jsme však svědky toho, že v důsledku různých názorů o účelnosti propočtu poměru sil se prakticky tento výpočet téměř na žádném stupni neprovádí.

V současné době je řada názorů a to, jakým způsobem poměr sil vypočítávat. Uvažuje se o možném výpočtu poměru sil v počtu jaderných náloží, v celkové kilotonáži bojujících stran, jsou návrhy na vyjadřování poměru sil pomocí nějaké společné kalkulační jednotky, na kterou mají být převáděny palebné hodnoty pomocí koeficientu apod.

Domníváme se, že na stupni pluku a divize je možno kromě propočtu atomových zbraní provádět výpočet poměru sil v podstatě dosavadním způsobem a to:

— v praporech (motostřeleckých, mechanizovaných a tankových),

— v tancích a samohybných dělech (jen orientačně),

— v tancích a samohybných dělech jedné strany proti tankům, samohybným dělům a protitankovým zbraním druhé strany a naopak,

— v dělostřeleckých hlavních a mínometech obou stran.

Na základě tohoto propočtu poměru sil v klasických zbraních může v soudobých podmínkách velitel divize — jako první v taktickém rámci připravit své rozhodnutí pro použití atomových zbraní, kterým ovlivní dříve vypočtený poměr sil v klasických zbraních.

Kromě toho pro hrubou orientaci je nutno na stupni divize vést poměr sil v taktických odpalovacích zařízeních, které mohou v pásmu divize působit.

Tento způsob v zásadě na stupni svazku postačuje, poněvadž při současném charakteru soudobého boje, kdy mohou jednotlivé útvary samostatně bojovat, zůstává jako hlavní poměr sil v klasických zbraních. To samozřejmě neznamená, že atomové zbraně budeme opomíjet, ovšem reálně s nimi v taktickém měřítku jinak zatím kalkulovat nelze.

Organizace štábu svazku

Dnes se často zdůrazňuje, že zavedení atomových a raketových zbraní do výzbroje armád způsobilo zásadní převrat v celkovém nazírání na charakter soudobého boje a operace a i na organizaci vojsk a jejich použití.

Na druhé straně je však zarážející skutečnost, že organizační struktura našich štábů prakticky všech stupňů nedoznala téměř žádných změn od ukončení 2. světové války.

Na jedné straně vidíme, že na práci štábu jsou kladeny neustále nové požadavky, které vyžadují zásadních změn ve stylu práce štábu, na druhé straně

však nynější organizační struktura neodpovídá těmto požadavkům a neumožňuje plně nový styl práce štábu v praxi prosazovat.

Při úvaze o organizační struktuře štábu svazku si musíme uvědomit hlavní úkoly, které štáb svazku plní jak v míru, tak i v poli. Jsou to především tyto úkoly:

1. bojová a mobilizační pohotovost, velení vojskům a řízení bojové a politické přípravy,

2. materiální a zdravotnické zabezpečení,

3. technické zabezpečení,

4. řešení kádrových, finančních a jiných otázek.

Při dosavadní organizaci štábu má velitel divize přímo podřízeny velitele a náčelníky druhů vojsk a samostatných oddělení, což vcelku znamená, že má bezprostředně ovlivňovat 10 různých složek štábu. Náčelník štábu svazku při stávající organizaci má přímo podřízených 9 oddělení a složek štábu.

Domníváme se, že by bylo účelné oprostít velitele svazku od nadměrného počtu přímo podřízených funkcionářů a organizační strukturu přizpůsobit hlavním úkolům, které má štáb divize plnit.

Tomuto systému v podstatě odpovídá stávající rozdělení míst velení v poli, kdy úkol č. 1 plní VS a úkoly č. 2, 3 a 4 plní TVŠ.

Bylo by proto výhodné veliteli divize podřídít přímo: zástupce velitele a ZVP, náčelníka štábu, náčelníka týlu, náčelníka kádrového a finančního oddělení. Při tomto systému by se velitel divize plně mohl opírat o svého zástupce a náčelníka štábu, kteří by v plném rozsahu odpovídali za řízení bojové přípravy a velení vojskům, za materiální, technické a zdravotnické zabezpečení by plně odpovídal náčelník týlu, poněvadž stávající povinnost náčelníka štábu svazku, tj. „přímo se účastnit organizace práce týlu a kontrolovat jeho práci“ (čl. 8 Oper-2-1) je nereálná a prakticky se neprovádí. Otázky dělostřeleckého vyzbrojování by bylo rovněž účelné podřídít náčelníkovi týlu, poněvadž úzce souvisí s materiálním zabezpečením činnosti vojsk a při stávající organizaci velitel dělostřelectva divize vcelku

dělostřelecké vyzbrojování ovlivňuje pouze formálně. Domníváme se, že lze sloučit otázky technického zabezpečení k náčelníkovi týlu a technické oddělení mu přímo podřídít, přičemž funkci ZVTV by plnil náčelník tech. oddělení, jeho zástupce by byl automobilní náčelník (návrh organizace štábu — viz příloha).

Ve štábu by bylo účelné podřídít tělovýchovného náčelníka přímo zástupci velitele, tajnou spisovnu náčelníkovi 6. oddělení a u štábu vytvořit zvláštní funkci správce štábu, kterému podřídít velitelskou rotu, AHO a hudbu, poněvadž jejich činnost spolu úzce souvisí jak v mírovém životě, tak i v poli. V současné době není totiž velitel velitelské roty plně schopen zastávat funkci správce štábu, poněvadž musí řešit otázky života své jednotky.

Při tomto řešení by náčelníkovi štábu prakticky zůstal přímo podřízen stejný počet funkcionářů jako doposud, i když by mu byli podřízeni i náčelníci druhů vojsk, které v současné době musí stejně přímo ovlivňovat při slaďovací práci štábu. Veliteli divize by se naopak snížil počet přímo podřízených funkcionářů.

U velitelské roty by bylo nutno zesílit pořádkovou četou nejméně na 40 osob a vytvořit samostatnou strážní četou, která by plnila úkoly strážní služby u velitelství svazku v míru i v poli (na VS a TVŠ) a tímto řešením by bylo zlikvidováno odvelování jednotek od útvarů ke střežení velitelství svazku a strážní četa by znala příslušníky štábu svazku.

Technické vybavení štábů

Řadu let můžeme na stránkách našich odborných vojenských časopisů číst stále se opakující názory a hlasy, které žehrají na nevyhovující technické vybavení našich štábů a štábních pra-

covníků, kteří nejsou ani v minimálním měřítku vybaveni pomůckami, které urychlují zejména rozmnožování různých textů a schémat, nemluvě již o dalších technických prostředcích, které

jsou v současné době v našich průmyslových podnicích běžně používány nebo zaváděny jako např. dispečinková zařízení, fototelegraf, rozmnožovací stroje apod. Zatím vidíme, že různé dobré návrhy, které jsou případně i předváděny při různých konferencích a ukázkách nejsou v rámci naší armády zaváděny do výbavy našich štábů a každý štáb si je zpravidla tvoří v rámci svých možností tak říkajíc „na koleně“.

Přitom můžeme neustále číst, že v souvislosti s rozvojem soudobého vojenství a se vzrůstem náročných požadavků na velení narůstají neustále požadavky na naše štáby jak v otázkách rychlého soustředování a vyhodnocování zpráv při zachování utajení jejich obsahu, tak v otázkách rychlého doručování rozkazů a nařízení do vojsk.

Dosud se však ukazuje, že materiální vybavení našich štábů je velmi nízké, nejen z hlediska soudobnosti, ale ani nezabezpečuje minimální životní hygienické podmínky štábu v poli. Tak např. štáby nejsou zabezpečeny lehkou pojízdnou umývárnou (kterou je možno sice upravit vlastními prostředky, ale bylo by jistě výhodnější je vyrábět sériově v rámci armády), a ani stávající počet štábních autobusů nezabezpečuje normální práci všech důstojníků štábu svazku.

V souvislosti s tím chceme poukázat i na nynější vybavení štábu po stránce stravování, poněvadž nelze v soudobých podmínkách požadovat po důstojnících štábu svazku (tak jak je dosud plánováno), aby při dnešních tempech a požadavcích chodili „do fronty“ s jídelní miskou ke kuchyni pro stravu a pak si nějakým způsobem své jídelní misky umývali, když někdy není možno zabezpečit ani dostatek teplé vody. Zde nejde o nějaké pohodlí důstojníků, ale o čas. Zdá se, že není tak velký problém mít u štábu svazku soupřahu jídelního

nádobí a příborů, která je vezena pomocnými jednotkami a která umožní alespoň v minimálním rozsahu stravování důstojníků štábu svazku.

V soudobých podmínkách vedení boje kdy je nutno počítat s prudkými změnami situace na frontě, je bezpodmínečně nutné mít štáby plně mobilní, schopné rychle se rozvíjet i svinovat a měnit své stanoviště.

Zatímni vybavení štábu svazku téměř požadavkům neodpovídá. Z toho důvodu jsme u našeho štábu svazku při řešení materiálního vybavení štábu vycházeli ze základního požadavku mobilnosti a rychlého přemísťování štábu.

Zásadně jsme zrušili u našeho štábu zřizování tzv. operačního stanu, poněvadž jeho stavba je časově velmi náročná a doprava stanoveného materiálu je velmi objemná. **Za základ pracoviště na štábu jsme vytvořili štábní autobusy s přístřešky** (oboustrannými), které je možno při dobrém výcviku pomocných jednotek velmi rychle rozvíjet a při vhodném uspořádání štábních autobusů je možno spojením dvou přístřešků vedle sebe stojících štábních autobusů vytvořit dostatečně velký stan, umožňující práci štábu.

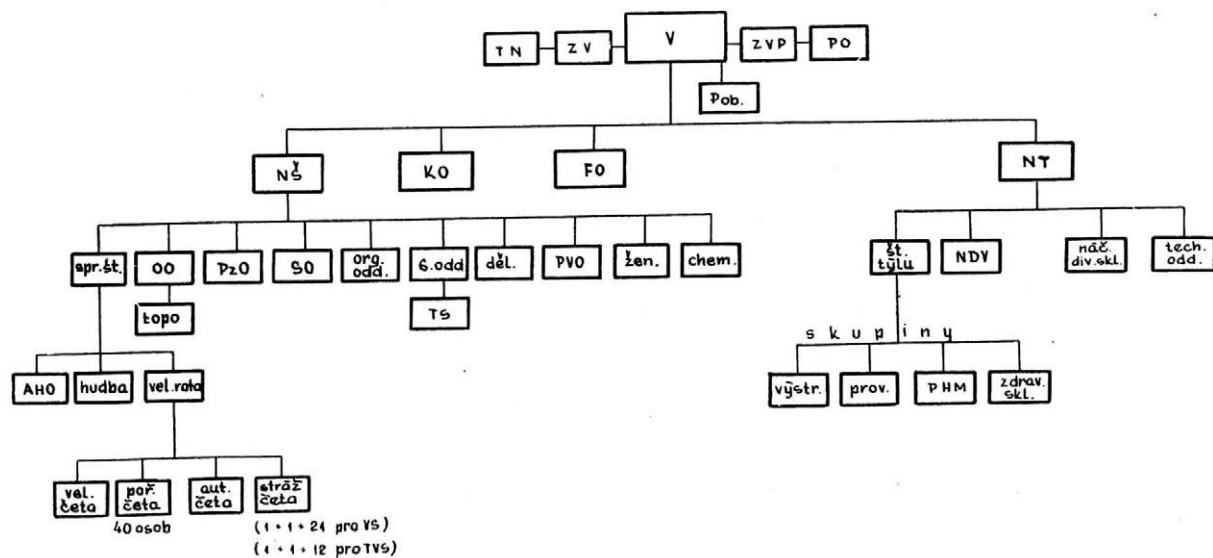
K rychlému zabezpečení práce štábu při rozvíjení VS vybavili jsme každý štábní autobus ochranným krytem na vnější stěně štábního autobusu, ve kterém jsou vezeny dva skládací pracovní stoly, které je možno jednak použít jako pracovní stoly pod přístřešky, tak i uvnitř štábního autobusu je možno z nich vytvořit šikmé pracovní stoly. Těmito opatřeními jsme dosáhli při dosavadních cvičeních a nácvičích rychlého přemísťování a rozvíjení velitelského stanoviště.

Jedním z problémů, který se u našeho štábu vyskytoval, bylo uložení osobních věcí důstojníků štábu, zejmé-

N Ā V R H

ORGANISACE VELITELSTVÍ A ŠTÁBU DIVIZE

T A J N Ě !
PŘÍLOHA I

Některé zkušenosti z práce štábu divize v poli

na v zimním období. Tyto osobní věci zpravidla omezovaly pracovní prostor štábních autobusů na minimum. Proto jsme zhotovili jednak malé dvoukolové přívěsné vozíky ke štábním autobusům, do kterých je možno uložit přístřešky, maskovací sítě, polní kamna a tak byla pro osobní věci důstojníků získána ložná plocha ve štábních autobusech, kromě toho jsme zhotovili jeden skříňový přívěs, upravený jako „šatna“, kde jsou uloženy stejnokroje, zvláště zimní výstroj, obuv a ostatní osobní zavazadla příslušníků štábu.

S otázkou technického vybavení štábů souvisí do určité míry i jejich zabezpečení. Charakter soudobého boje, kdy se neustále rozšiřuje používání výsadkových jednotek a diverzních skupin

v týlu protivníka, klade zvýšené požadavky i na ochranu a obranu velitelských stanovišť. Toto je doposud u nás řešeno přidělováním určité jednotky z počtu podřízeného útvaru, která koná strážní službu na VS, poněvadž velitelské jednotky nejsou schopny tyto úkoly samy plnit. V návrhu organizace štábu svazku jsme navrhovali mít u štábu zvláštní strážní četnu, která ovšem plně není schopna zabezpečit štáb, zvláště v poli. Domníváme se, že v tomto směru bychom mohli rovněž více využívat různých technických zařízení, která by zabezpečila naše štáby v poli, jako např. různé signalizační zařízení, elektrické ohradníky, nástražná osvětlovadla, fotobuňky apod. které jsou v civilním sektoru běžně používány.